

STPŽP

V+VIHHRJ

Posamezna
štev. Din 2.—List izhaja
vsakega 1. in
15. v mesecuNaročnina
letno 30 DinUredništvo
in uprava:Ljubljana,
Miklošičeva 5
Uradne ure
od 11—12 dop.
Ček. r. Straža,
Ljublj. 16.790

Štev. 12.

Ljubljana, 15. marca 1936

Leto II.

Koroška rana

Državni tajnik dr. Pernter je imel 27. februarja na Dunaju predavanje o poslanstvu Avstrije, v katerem je poudarjal, da ima vsaka dežela in vsak narod bogohoteno poslanstvo; narod se mora torej zavedati, da naj vrši v velikem bogohotnem svetovnem redu od Boga določeno, ne pa samolastno izbrano nalogo. Poslanstvo Avstrije je krščansko, ne specifično in zgolj narodno, ker naj Avstrija v Podonavju vrši posredovalno vlogo med narodi.

Avstrijski kancler Šušnik je prav v izpolnjevanju tega poslanstva prišel dne 1. marca uradno na Koroško, da se na kraju samem osebno pouči o problemu slovenske manjšine na Koroškem in je zato tudi potoval po slovenskem ozemlju in se ustavil v Bistrici, Rožu, Borovljah, Velikovu, Dobrli vasi, Železni kapli, Pliberku, torej v glavnih središčih slovenskega ozemlja.

Kljub temu, da je Avstrija po St. Germainski mirovni pogodbi dolžna zadovoljiti kulturne zahteve narodnih manjšin, se celih 15 let ni mogla odločiti za ureditev manjšinskega problema na Koroškem.

To dejstvo je z nedvomno jasnostjo ugotovil najbolj merodajni list v Avstriji, »Reichspost«, v svojem članku »Das Kärntner Problem und der Kanzlerbesuch« dne 28. februarja.

Dobesedno pravi: Koroški Slovenci so »kmetje, ki so po svojem globokovernem čutu... zelo dragocen element avstrijskega ljudstva. Tem bolj moramo obžalovati, da se doslej še ni posrečilo zadovoljiti to narodno skupino s pravično ureditvijo narodnih razmer.«

Na veliki dogodek kanclerjevega obiska se je Koroška pripravljala z največjo skrbjo. Po poročilih nemškega časopisja sklepamo, da se je vsa dobro organizirana kulturna sila nemštva pokazala v polnem razmahu. V Bistrici je pozdravilo kanclerja nemško pevsko društvo, nemški (vsaj nemškomisleči) župan, zastopniki Heimatsdiensta itd. V skromni meri so se predstavili tudi Slovenci: Pevci iz Sveč in Bilčev so mu peli slovenski pozdrav, deputacija slovenske manjšine pod vodstvom g. Lesjaka iz Rožeka in g. Ogrisa iz Bilčeva je tolmačila kanclerju narodne želje Slovencev.

Manj so prišli do veljave Slovenci v Borovljah, čeprav je vsa okolica slovenska. Spet je bil nemški župan (dr. Šešin) v ospredju in je v svojem govoru trdil, da se Slovincem na Koroškem dobro godi in je grajal pretirane narodne zahteve teh ali onih Slovencev. Le s svojim velikim številom in s pri-

tiskom se je Slovincem posrečilo priti do jasne besede; njihovi zastopniki Kometter, Partl, Vertič so tolmačili bol svojih rojakov.

V Dobrli vasi je bil župan Taurer, znani neprijatelj Slovencev, glavni govornik; v Šmihelu pri Pliberku je slovensko ljudstvo kar spontano ustavilo kanclerja na njegovi poti; v Pliberku je kancler slišal poleg nemške pesmi tudi slovensko —; nekaj podobnega je doživel kancler v velikovškem okraju.

Nemcem je bilo na tem, da pokažejo v svo kulturno premoč in silo nemštva na slovenskem ozemlju; to se jim je sijajno posrečilo. Koroški Slovenci so zgledali v primeri z nemško parado kot berači in popolnoma brezpomembni ostanki umirajočega narenda. Kdo naj tudi Slovence predstavlja na Koroškem? Trgovcev, veleposestnikov, zdravnikov, odvetnikov, profesorjev, učiteljev, uradnikov, mecenov, grofov, kapitalistov in velikih podjetnikov Slovenci nimajo, to v veliki meri po zaslugi nemškega liberalizma, ki je skozi 70 let vsako sled izrazite slovenske kulture preganjal kot stari Avstriji (zdaj pa kot mladi) nevarno in protidržavno. Avstrijski vladni krogi, ki sedaj proglašajo krščanstvo za temeljno osnovo državne ureditve, imajo brezdvomno dobro voljo; hoteli bi koroško slovensko manjšino zadovoljiti. Toda velikanska parada koroškega sprejema je pokazala vso narejeno težavo rešitve tega problema! Šlo je vendar za rešitev problema slovenske koroške manjšine! Toda ta tepena, ponižana, tolikokrat opljuvana manjšina je stala kot uboga dekla sredi vsega tega ogromnega aparata nemškutarških županov, učiteljev, nemških uradnikov, Heimatbunda, torej sredi vse kulturne in državne sile organiziranega nemštva in pač zapela sramežljivo svojo pesem in govorila o svoji boli. Toda v neštetih niansah in barvah in govorih se je poudarjalo: Heimat, Heimat, Koroška Korošcem, nedeljena Koroška, sloga, skupni interesi... — Da bi že enkrat vsi ti voditelji in velmožje razumeli, da je narodnost in narodni čut klic krvi in narave in plemena, da imajo tudi koroški Slovenci svoje od Boga dano poslanstvo, da je oni divji sovražnik, ki je toliko vrednot Evrope uničil, liberalizem, potrgal pravo vez ljubezni med Slovenci in Nemci, da je nemška večina na Koroškem, zastrupljena po liberalizmu začela nasilno slovenski manjšini utepavati nemško narodnost in da se je iz tega nasilja rodil nestvor, koroški nemškutar, ki je Slovincem po govorici in molitvi, Nemec pa po gospodarskem pritisku, šoli in koritarstvu!

UNIVERZA

Občni zbor Akademске akcije za univerzitetno knjižnico, oziroma nadaljevanje tega občnega zbora se bo vršilo v soboto, dne 28. marca na dvorišču ljubljanske univerze (seveda le v primeru lepega vremena in če ne bo kakšnih drugih ovir). Ker univerzitetne oblasti v skrbi za zbornično opremo niso dovolile, da bi se vršil občni zbor v zbornici — ta pa se vendar enkrat mora vršiti — je preostala odboru AA le še skrajna možnost, da izvede zborovanje na univerzitetnem dvorišču. Po informacijah, ki jih je dobil g. rektor v Belgradu in jih je prineslo tudi dnevno časopisje, je posojilo za Drž. hipotekarno banko sklenjeno. Univerza lahko vsak čas dvigne dodeljene ji kredite. Tudi gradbeno ministrstvo je že potrdilo načrte prof. Plečnika z malenkostnimi spremembami. S tem so premagane ovire, s katerimi se je več let morala boriti akademska mladina in slovensko javno mnenje ter bo končno uresničena naša želja po tej prepotrebni kulturni instituciji. Velika zasluga gre tudi g. ministru dr. Antonu Korošcu, ki nam je ta kredit izposloval. Prepričani smo, da se bo slovenska akademska mladina lahko uspešno obračala na eedanja slovenska ministra še v mnogih drugih perečih zadevah ljubljanske univerze. Tudi vprašanje naše bolnišnice je te dni postalo aktualno ne samo v Ljubljani, temveč tudi na merodajnih mestih v Belgradu. — Kakor smo informirani, univerzitetni senat še ni pretresal novega predloga glede volitev odbora AA, ki je bil sprejet na zadnjem občnem zboru. Po tem predlogu naj bi se vršile volitve po čistem proporeu in skozi ves za to določen dan, da bi se jih lahko udeležili tudi tisti, ki ne stanujejo v Ljubljani. Pač pa je baje izjavil dotični g. profesor, ki je predlog pregledal in bo o njem referiral senatu, da je prva polovica (propore) sprejemljiva, druga pa ne, češ da točka o celodnevnih volitvah ni v skladu z določbami obče univ. uredbe.

Slovenski teden. Lansko leto je bilo napisanih v dnevnem in študentovskem časopisju precej

besed o slovenskem tednu. Takrat se slovenski teden ni pridil deloma po krivdi študentov samih, še bolj pa zaradi premajhnega števila predavateljev, ki bi bili pripravljivi sodelovati. V takratnih razmerah je bilo to ne sicer opravičljivo, a vsaj kolikor toliko razumljivo. Letos se je na decembrskem običnem zboru Akcije za univ. knjižnico zopet poudarila želja, da se slovenski teden na vsak način mora vršiti. Zamisel in pomen slovenskega tedna sta bila že lani dovolj obrazložena in tudi popularizirana. Nihče se ne more izgovarjati, da bi mu ideja slov. tedna ne bila znana. Tudi to je bilo jasno povedano, da slov. teden ni in ne bo politična manifestacija katerekoli skupine. V tem smislu se je letošnje delo nadaljevalo. Od začetka je kazalo, da bo lepo slo. Vendar pa se univerza kot taka za idejo manifestacije slovenske znanosti na tem tednu ni toplo zavzela (čeprav ji ni nikjer nasprotovala). Prireditelji so imeli precej težavno stališče, ko so hodili okrog gg. profesorjev in jih naprošali za predavatelje. Prireditveni odbor je poleg tega še razposlal okrog 80 pisanih prošenj vsem gg. rednim in honorarnim profesorjem (razen teološke fakultete, ker so tov. teologi objubili, da jih sami naprosijo). Odgovorov je bilo kakih 16, pa še to 6 negativnih. Ker se tu in tam javljajo še nove težave, gledamo na slovenski teden s precejšnje skepsjo.

SREDNJA ŠOLA

Soboška gimnazija. Tudi mi se oglašamo daleč z vzhodnega dela Slovenije, dijaki iz Slovenske Krajine. Imamo naročeno »Stražo« in beremo v vsaki številki, kako žive dijaki po drugih gimnazijah, kako so navdušeni za »Stražo« in mladi kat. pokret okoli nje. Vsi so že izpregovorili, zato tudi mi ne moremo dalje molčati. — Naše razmere so čisto posebne. Imamo samo nižjo državno gimnazijo, dočim je peti razred samoupraven, to se pravi, da ga ne vzdržuje država, ima pa pravico javnosti. Radi tega bi smeli naši petošolci nadaljevati šolo na katerekoli gimnaziji v državi. Razred se jim bo priznal kot vsem drugim petošolcem drugod. — Znano je, da je med prekmurškimi akademiki mnogo žilavih marksistov, katerih vpliv se tu pa tam pokaže tudi na gimnaziji, čeprav imamo le pet razredov. Hvala Bogu, da imamo tudi veliko katoliško mislečih akademikov, ki niso nič manj navdušeni »Stražarji«. Njihovo društvo »Zavednost« prav lepo uspeva in tudi gmotno podpira naše srednješolce, ki morajo študirati drugod. Po veri smo razdeljeni na katoličane in evangeličane. Katoličani smo navdušeni »Stražarji«, pa tudi evangeličani odobravajo pisanje »Straže« proti komunizmu. Kajti mi smo ločeni po veri. Temu so krivi naši nekdanji gospodarji, grofje, ki so naše ljudstvo silili, da je menjalo celo večkrat svojo vero. Komunizem je sovražnik krščanstva, zato nas vseh. V boju proti komunizmu smo si katoličani in evangeličani enotni. Pravijo, da se bo naša gimnazija s prihodnjim letom podzavila. Stopnjema se bo razvila do popolne. Ne vemo pa ali bo prihodnji šesti, sedanji samoupravni peti razred že tudi državen ali ne. Zeleli bi to zelo,

Dejstvo je: Doslej se je pod staro kakor pod novo Avstrijo godilo na Koroškem to, kar so zahtevali nemškutarji — narodni odpadniki! Vprašanje je, ali hoče nova Avstrija nadaljevati isto raznaredovalno politiko!

Prav to je jedro problema: nemškutarji in Nemci so pri zadnji paradi na Koroškem prišli do takega izraza in so tako zasenčili Slovence, da imamo malo upanja! Vprašamo:

Kje so slovenski uradniki, profesorji in učitelji na Koroškem? Kje so slovenski deželni poslanci, ekrajni glavarji, slovenski gozdarji, davčni upravitelji, kje je ena sama slovenska šola?

Kje je katerakoli gospodinjstva in kmetijska šola? Kje je obvezen slovenski pouk na srednjih šolah? Kje, kje je sled o kaki manjšinski pravici v smislu mednarodnih pogodb?

Naša beseda! Državne meje niso kulturne meje! Nikdar in nikoli ne more slovenski narod pozabiti, da živi koroški ud slovenskega narodnega telesa! Dobro vemo, da Avstrije nismo motili in nadelgovali glede koroških Slovencev! Čakali smo zelo potrpežljivo! Slišali smo tekem zadnjih let izjave

raznih nemških voditeljev, ki so obljubljali in obljubljali... Tako je obljubljal Lemiš, Šumi, Dollfuss, grof Thurn, zdaj Sušnik... Zelo dobro smo tudi opazili, da so razni Nemci in celo nemškutarji nekoliko bolj mило govorili o Slovenceh; tudi nemška glasila so začela nekoliko drugače govoriti o koroških Slovenceh, tako n. pr. Reichspost in Kärntner Tagblatt! Lepo se celo zdi nekaterim, da so smeli ubegi Slovenci pri tej velikanski paradi sem ter tja kaj spregovoriti, seveda brzkone le v nemškem jeziku in da so bili pričakovani ali vabljeni. Toda vse to nas ne more prevarati: prava, resnična nemška fronta, ki je skrita za raznimi Heimatschutzii itd., se pripravlja na slovesen pogreb koroških Slovencev! Pred smrtjo je treba dati bolniku še nekaj injekcij, da lažje umre! Sedanja parada je bila taka injekcija...

Smemo se motiti pri svoji diagnozi? Avstrijska vlada ima vsa sredstva v rokah, da prepriča svet o naši zmoti! Najbolj veseli bomo mi, če smo se motili! Tako lahko, tako neizmerno lahko bi bilo storiti vsaj nekaj resnega za rešitev koroških Slovencev! Doslej smo videli samo smrtonosne injekcije!

V areni življenja

Mladina se zbira v areni življenja. Za zastavami in emblemi korakajo sprevoči črnih, rjavih in časih še plavih srajc, kladivo in srp blestita v krvavi zarji nad četami oznanjevalcev novega reda. Življenje in volja do dejanj jim polje po žilah, vera v svojo odrešujočo nalogo in vlogo jim žari iz oči. Borci za novo dobo, borci za novega človeka se zbirajo v areni življenja, vsi edini v tem, da je treba z današnjim dnem obračunati in postati odrešenik sveta in stvaritelj novega in pravičnega socialnega reda. Nastopi se vrste za nastopi, navdušeni klici se bijejo v zraku za premoč. Heil! in eviva! pa še smrt kapitalistom! done preko zemeljske oble in električni valovi jih prenašajo vsem odrešenja potrebnim in željnim.

Mladina hoče oblikovati novo življenje, vtisniti mu hoče pečat svoje zamisli. Toda njene zamisli se med seboj razlikujejo in izključujejo. Zato mladina ne zahteva samo novega sveta, ampak novi svoj svet. Kaosu sodobnosti kaže kot vzor svojo vsaj zanjo edino rešitev iz zla in edino pot v boljšo bodočnost. Ne v omladnosti in brezplodnem kompromisu, ampak v doslednosti v mišljenju in delovanju, v logičnem izvajanju obveznih posledic iz sprejetih osnovnih premic lastnega svetovnega nazora vidi rešitev zase in za

družbo. Kajti prehodne dobe, v katerih se odloča usmerjenost vsega življenja za daljša razdobja, morajo biti nujno načelno jasne in v življenju dosledne, če hočejo biti kažipot, ne pa zvodniki.

Tudi katoliška mladina bo morala vstopiti v areno življenja, tudi mimo nje ne bo šla borba za nov obraz sveta in človeka. Dilema je le: ali bo ona oblikovala ali pa bo oblikovana.

Da pa bo oblikovala, mora odkrito in iskreno izpovedati vso in celo krščansko resnico (Qu. a. 117) in povsod, bodisi prilično ali ne, razkrinkati zmoto in laž. Occidite errores, zmote v načelih in one, ki izvirajo iz premalo žive vere v življenjsko silo katolicizma! Diligite errantes! Mladina, ne napadaj oseb! Toda ne bodimo samoljubni! Če se motimo in svoje nazore v javnosti razkladamo, ne delajmo se užaljene in mučenike, češ, da so oni fanatiki, ki so našo zmoto označili za zmoto.

Da bo oblikovala, mora po spoznanju urediti življenje. Če smo katoliška mladina, bodimo katoliška ne samo na proslavah in paradah, ampak tudi vsak dan in vsako uro. Evharistija, molitev, žrtev in povezanost s Cerkvijo, zavest dolžnosti dela in optimizem so temelji našega dela in borbe v areni življenja za novo katoliško delo.

Metamorfoza Velikega Orienta

Doba absolutne vlade.

Po pravilih so framasonske lože nadstrankarske nepolitične organizacije, ki streme po strpnosti, miru in bratstvu. Zgodovinska dejstva zanikajo dejansko resničnost teh pravil. Kažejo nam ravno nasprotno, da je bila glavna skrb framasonov vseh dežela — francoskih še prav posebej — posvečena politiki. Vlogo francoske masonerije je lepo orisal njen pristaš Albert Lantoiné v knjigi »La Franc-Maçonnerie dans l'Etat«, ki je tudi glavni vir za misli, podane v tem članku. Francoski framasoni so že spočetka iskali zaslombo in podporo v vladi. Nazadnje so sami absolutno zavladovali v tretji republiki. Tretjo republiko so istovetili z ložo samo in jo proglasili za večno.

Proglasili so protiverske in svobodomiselne zakone. Katoličane so izrinili iz javnega življenja, češ da so pristaši monarhije. Demokratično in laično republiko so proglasili za idealno in končno notranjo državnoupravno obliko francoskega naroda. Zdelo se jim je, da bodo v tej obliki obdržali traj-

no oblast. Umljivo je, da je tak položaj pritegnil v vrste francoske masonerije ljudi, stremeče po oblasti, moči, ugodnih položajih, službah in denarju. Tako so se lože polagoma omejile le na izključno dobičkanosno politično delovanje. Državno-politična oblast je postala monopol masonskih bratov, »Republique des camarades« imenovana. Ti so si znali pri volitvah z radikalnimi republikanskimi in liberalnimi gesli priboriti sigurno zmago. Katoličani so spadali med »profano« ljudstvo, s katerim so ravnali na podoben način kot nekdanj Rimljani z barbari.

Tla se majojo — obrat na levo.

Svetovna vojna je močno preoblikovala ljudsko mnenje in spremenila staro strankarsko šahovnico. Sledila ji je kriza, ki danes doživlja svoj višek. Množice kličejo framasonerijo na odgovor za neštivilne zlorabe državne oblasti. Vstajajo hudi nasprotniki sedanje framasonske demokratične republike. Hočejo jo odpraviti ti z desno, oni z levo diktaturo. Treba je tudi zaznamovati porast katoli-

ške inteligence in delavske mladine. Vse kaže, da šolski monopol, diktiran od framasonskih ministrov, ni rodil uspeha. Mladina sledi drugim...

Veliki Orient še ima zastopnike na oblasti, pa se vendar že čuti ogroženega. Zato skrbno pazi na vsako važnejše mesto, da, na vsak županski stolček. Čeprav ima danes v rokah oblast, čeprav so lastniki velekapitala v njegovih vrstah, čeprav je kakor velikanska sipa s svojimi lepljivimi stezalkami zajel Veliki Orient skoraj vse kolesje republike, je vendar v defenzivi. Zaveda se vstajajočih sil, ki mu lahko v prihodnosti iztrgajo oblast. Te sile se zbirajo na desnici in na levi. Pri letošnjih volitvah bo nastopila framasonerija proti desnici skupno z levico v »protifašistični fronti«. Dobro. Kaj pa obljublja častitljivi masonski bratje namesto desničarskega fašizma? Vsi znaki kažejo, da bo to levičarski fašizem. Framasonerija se zaveda svojih grehov in se boji maščevanja ogorčenih ljudskih množic. Da se temu izogne, smatra za najboljše, da njeni zastopniki stopijo na čelo revolucionarjev. Izmenjanih bo le nekaj ljudi, ostaneta pa kapital in oblast. Takole pravijo sami: »Danes vse levičarske stranke, vse velike demokratične

organizacije, vse strokovne organizacije izdelujejo skupni program; bodoča realizacija tega programa je tudi za sedanji režim vitalne važnosti. Zdi se, da je nastopil trenutek, ko se moramo združiti z vsemi simpatizerji: v njihovi družbi bi glas framasonerije našel ugodna tla« (Convent, 1935, str. 530). Spoznali so, da se najlažje rešijo, če stopijo v socialistične in komunistične stranke. Zato danes načrti francoske masonerije sličejo boljševičskemu načrtu. To dejstvo nam tudi pojasnjuje vedno tesnejše sodelovanje med zastopniki Sovjetije in tistimi institucijami, pri katerih imajo glavno besedo člani Velikega Orienta. Omeniti moramo še, da se za te načrte ne navdušuje nobena angleška loža, kakor tudi člani francoske Nacionalne lože ne.

Veliki Orient ni več specifično framasonski. Etiketa je pač še ostala, vsebina pa se je spremenila. Njegovi člani se ne zavzemajo več za »strpnost, mir, bratstvo, svobodo«; oni danes branijo svoj kapital, ki so ga iztrgali državi in politično oblast, ki so se je polastili. Veliki Orient postaja vse bolj politična stranka in skuša uresničiti materialistični marksizem. V demagogiji gre vedno dalje in bo končal v komunizmu.

Kominternena orodje sovjetske vlade

Prelom diplomatskih odnošajev med Urugvajem in URSS in razprava, ki je bila o tem v Ženevi, je pritegnila nase pozornost na odnošaje med rusko vlado in Kominternom. Litvinov je v Ženevi vsemu svetu v brk dokazoval, da med obema ne obstoja nobena zveza. Ta trditev je očitna laž. Praktično vlada v Rusiji komunistična stranka oziroma njen »Politbiro«. Z njim je povezana na eni strani ruska vlada, t. j. različni komisariati, na drugi strani pa odbor Kominterne. Diktator Stalin res oficijelno ni član vlade, je pa osrednji tajnik stranke, ki dejansko vodi vso rusko notranjo in zunanjo politiko, propagando itd. Najvažnejši ljudski komisarji Molotov, Kazanovič, Vorošilov, Ordsonikidse, Kalinin so člani »Politbiroja« in tukaj pride tudi do oficijelne vezi med vlado, stranko in Kominternom. Litvinov ima v komunistični stranki posebno vlogo: on je neke vrste specialist za odnošaj s »kapitalističnimi vladam«, to je »razrednimi sovražniki«.

Obsežne dokaze o tesni zvezi med rusko vlado in Kominternom je objavil pater Ledit S. J., opirajoč se izključno na dokumente boljševiškega vira. Dokumenti o delovanju Kominterne (zvezane z rusko vlado) z namenom svetovne revolucije so bili objavljeni v Braziliji, Kanadi, angleški Indiji, v britanskem imperiju sploh, v USA, Španiji in Franciji. Komunistična internacionala dela po svojih nacionalnih (legalnih ali ilegalnih) sekcijah na to, da izrabi gospodarsko žmedo in nasilno uvede boljševiški družabni red. Dokazljivi in dokazani so primeri, ki vežejo delovanje Kominterne z zastopniki

ruske vlade v tistih državah, ki imajo diplomatske stike s Sovjetijo.

Leta 1919., v dobi prvega kongresa Kominterne, nihče ni mislil na ločitev med njo in rusko vlado. Lenin je takrat javno izjavil, da se bo v Rusiji odločila usoda svetovne revolucije. »Ko bodo vsi razumeli besedo sovjet«, je rekel Lenin, »je naša zmaga gotova. Tovariši, ki so zbrani v tej dvorani, so že videli ustanovitev prve sovjetske republike; sedaj vidijo ustanovitev prve komunistične internacionalne, jutri bodo videli ustanovitev zveze svetovnih sovjetskih republik« (Pravda, 7. marca 1919). Za ta cilj delujeta dosledno i ruska vlada i Kominternena. Dokazovanje p. Ledita vodi do tega nedolžnega silogizma: komunistična internacionala dela na svetovni revoluciji; glava URSS je zaeno glava te internacionalne, torej glava URSS dela v korist svetovne revolucije.

V zvezi z resolucijami zadnjega kongresa Kominterne pride p. Ledit do naslednjih zaključkov: 1. »Miroljubna politika« URSS je pravica Stalina; Litvinov je le njeno orodje. 2. Ta Stalinska politika se pridružuje akciji »svetovnega proletariata« (to je sekcijam komunistične internacionalne), tako da se uradna politična akcija URSS in revolucionarna akcija Kominterne moreta spopolnjevati za zmago. 3. Ta dvojna akcija pod vodstvom Stalina mora dovesti do svetovne boljševizacije. Z umetnim razlikovanjem med rusko vlado in Kominternom hoče Litvinov omogočiti svojo prisotnost v Ženevi. Litvinov je v resnici le orodje revolucije.

Quadragesimo anno o sindikatih

»Če gledamo po svetu in vidimo, da je med delavstvom veliko skepse glede novega družabnega reda, se ne smemo čuditi. Delavci so si s politično borbo pridobili mnogo pravic, ki jih sedaj uživajo. Ker je danes vse življenje odvisno od socialne politike države in ker so delavci dobili na socialno in gospodarsko politiko vpliv, je naravno, da se boje, če prihajajo ideologi, ki pravijo, da bi se z naglo preureditvijo družbe stvari takoj izboljšale, da izgube svoje orožje, ki ga imajo v strokovnih organizacijah in političnih strankah.« Ta ugovor, ki smo ga pred nedavnimi slišali, je prav pogosten ne le pri nas, ampak tudi drugod, zlasti pri delavstvu. Govorjenje in napačne predstave o korporacijah vzbujajo videz utopije, da bodo v korporaciji vsa

nasprotja med delodajalcem in delojemalcem v složnem delu za skupnost izginila. Nepoučeno delavstvo najbrž moti tudi nepoznanje korporacijske uredbe same. Nam se pa zdi, da je v tem pogledu bojazen pred korporacijami neutemeljena.

Korporacije brez sindikatov ni.

»Korporacije sestojijo iz zastopnikov obojih sindikatov (namreč delavcev in delodajalcev) iste stroke ali istega poklica, ki kot prvi in svojski državni organi in državne ustanove vodijo sindikate in jih v skupnih rečeh vzporedno navednava na isti smoter« (Qu. a. 94. slov. izd.). Korporacije, ki jim pripadajo posamezniki po socialnih opravilih, vključujejo v sebi dva elementa:

saj so vsi pogoji dani. S tem bomo veliko pridobili. Novi profesorji pridejo, pa tudi življenje, zlasti duhovno, se bo z višješolci dvignilo. Mi in vse naše ljudstvo željno čakamo časov, ko se bo dovršila naša desetletna borba in bomo imeli popolno državno gimnazijo, ki nam je tako potrebna.

KNJIGE

Dr. Viktor Korošec in dr. Gregor Krek: **Zgodovina in sistem rimskega zasebnega prava**. V založbi Družbe sv. Mohorja je izšel prvi snopič prvega zvezka te knjige in obsega splošne nauke, virov, osebnosti in stvarno pravo izpod peresa univ. prof. dr. Viktorja Korošca. Obsega 265 strani. Univerzitetna profesorja dr. Viktor Korošec in dr. Gregor Krek sta se namenila napisati mladim pravnikom naše Almae matris slovensko knjigo zasebnega rimskega prava. Dr. Gregor Krek bo izdal obligacije, vse ostale rimske zasebnopravne institucije pa je, oziroma še deloma bo obdelal dr. Viktor Korošec. To celotno delo bo uvajalo naše mlade juriste v pravno miselnost in jih seznanilo s posameznimi rimskopravnimi instituti; študij rimskega prava je pripravila za proučevanje modernega zasebnega prava, ki v svojih osnovah sloni na rimskem pravu. Knjiga se prične z osnovnimi pravnimi pojmi, tem sledijo skrbno izbrani viri, ki navajajo obširno literaturo, pa vendar tako, da so opuščena vsa problematična, še nerešena vprašanja. S tem je knjiga na jasnosti mnogo pridobila. Po virih obravnava avtor pravna dejstva, osebno in stvarno pravo. Poglavje o stvarnem pravu je razdeljeno na tri oddelke: splošni pojmi, lastninska pravica in posest, stvarne pravice na tuji stvari. Lep slog, precizno izražanje in strog sistem dajejo knjigi preglednost in privlačnost.

Dr. Aleš Ušeničnik: **Knjiga načel**, zvezek drugi; načela naravne življenjske modrosti. Naša pot IX., strani 69—201. Dr. Aleš Ušeničnik je s svojstveno prodornostjo in jasnostjo zbral načela naravne življenjske modrosti, kakor se zrealizirajo v delih starih grških in rimskih modrecev, kot so Sokrates, Platon, Aristoteles, Zeno, Seneka, Markus Aurelius, Cicero in drugi. Vso snov je razdelil g. avtor na naslednja poglavja: Svetovni nazor starih modrecev (o Bogu, človeku, zmyslu življenja), blaženo življenje, resnoba življenja, ukazi življenja, človek sam, človek in drugi, rodbina, država in domovina. Čeprav ta načela še ne zadostujejo za izoblikovanje človeka, je vendar tudi v njih odsev božjega uma, ki deluje v človeku. V opombah so skrbno zbrani in razloženi izvorni izreki starih modrecev v rimskem in grškem tekstu. Vsa slovenska katoliška mladina mora biti hvaležna dr. Alešu Ušeničniku, ki ji je v prvem in drugem zvezku »Knjige načel« podal jasne smernice za življenje.

V oceno in priporočilo smo dobili knjižico »I. slovenski izseljenjski kongres v Ljubljani. Izdala in založila jo je Družba sv. Rafaela. Ob priliki evharističnega kongresa se je vršil v Ljubljani prvi slovenski izseljenjski kongres, ki se ga je udeležilo okrog 150 delegatov iz skoraj vseh držav in delov

sveta. Kakor zaupni pogovor ljubeče matere z otrokom in otroka z materjo je bil ta kongres. Poročilo o njem, bogatem na globokih mislih in krasnih načrtih, je izšlo v zgoraj omenjeni knjižici. Poročila se tičejo boljše verske in kulturne oskrbe naših izseljencev, preprirov med njimi, naše konzularne službe (ki je zelo slaba: »danes je ime Slovenec dosti, da se Jugoslavija zanj ne brigae, str. 62), filmov, našega inozemskega časopisja, deklet, verske oskrbe v Srbiji, šolskih sester, izseljenskega fonda, finančne in gnotne zaščite izseljencev, pomoči brezposelnim, vojaških obveznosti, zapuščine in kompenzacij, potnih listov, darov, delavskih konvencij, njih zveze, arhiva, izmenjave akademikov, adresarja, novega izseljenskega zakona in delavskih zaščitnih pogodb.

»O sv. potvrdi kao sakramentu apostolata Katoličke akcije. Pastirsko pismo krškega škofa dr. Srebrničja za post 1926. Kakor vtisne sv. krst krščencu neizbrisno znamenje, ki mu daje vzvišeno nalogo, da se be z božjo pomočjo odreši, tako dobiva birmanec pri sv. birni neizbrisno znamenje vojščaka Kristusovega, ki mora katolicizem javno priznati in ga v življenju izpolnjevati, ga braniti pred napadi in ga širiti. Zakrament sv. birme je zakrament socialnega apostolata vseh katolicianov, ki je danes dobil svoj posebni izraz v K. A. Apostolat zahteva predvsem čim večjo osebno popolnost, ki zajema moči iz sv. obhajila in tesno povezanost s cerkveno hierarhijo. Ovira pa ga ozir na ljudsko mnenje. Temu napačnemu naziranju se je treba odločno upreti. Nato sledi najvažnejše naloge današnjega apostolata: katoliška vzgoja otrok, zato jih ne pošiljajmo v protikatoliška društva in zato zahtevamo za katoliške otroke katoliških vzgojiteljev in učiteljev, zahtevamo šolske knjige, ki ne bodo po krivici napadale vere in Cerkve in širile zmote ter mrznjo do vere. Odbijajmo napade na čistost, kakor jih doživljamo po kopalniščih. — Ne dajmo se zavesti pretkani komunistični agitaciji v knjigah in leposlovju. Ne bodimo indiferentisti. Samo ena vera more biti prava in odresilna! Ožigosajmo odpade od Cerkve zaradi ženitbe! To je obrambna naloga apostolata. Toda apostolat tudi gradi in zdravi, kar je bolnega. Katoliški apostolat se ne sme ustaviti pred težkimi socialnimi razmerami, ampak mora z dejanji pokazati svojo pomoč. Verska vzgoja je za katolice nujno potrebna, zato je dolžnost katolicianov, da jo goje v verskih društvih. Iz vsega pastirskega pisma veje duh odločnosti in pravega kat. radikalizma.

DRAMATIKA

Slovenski pasijon. Prof. Niko Kuret že dalj časa propoveduje katoliško dramsko umetnost, za katero ni značilna le izbira duhovnih iger ali misterijev, marveč čim tesnejša zveza med igralci in občinstvom. V zbirki Ljudski oder izhajajo poleg mesečnega glasila razna tovrstna dela, ki so deloma prevodi, deloma pa starejša (n. pr. Burka o jezičnem dohtarju, Slovenski pasijon) in novejša (Igra naše fare) slovenska dramska dela. Letos 1. marca je akademski krožek Ljudskega odra uprizor-

delodajalca in delojemalca. Oba imata svojski položaj pri isti socialni funkciji. Delodajalec n. pr. daje na razpolago sredstva in event. še vodi podjetje, delavec pa daje delo; in posledica vzajemnega dela obeh je nov produkt, ki je potreben človeški družbi. Njun svojski položaj vključuje tudi svojske interese obeh, ki so vsaj nekateri različni, drugi celo prav nasprotni. Obema je vsekakor na tem, da podjetje uspeva, kar je že samo po sebi v prid obči blaginji in kar jima daje pravico do dohodkov. So pa še druge strani, ki so n. pr. samo v interesu delavstva (ureditev higienskih razmer v podjetju). Jasno je, da »o stvarih pa, ki se posebej tičejo gospodarjev ali delavcev, njih posebne koristi ali nekoristi, potrebne posebne skrbi ali zaščite, bodo lahko oboji vsak posebej obravnavali ali, če bo treba, sklepali.« (Qu. a.) Sindikati bodo torej tudi v korporacijah skrbeli za delavske pravice, ker bo še vedno držalo načelo, pomagaj si sam. Če bomo katoličani prepojili osredje s krščanskim altruističnim duhom, se bodo verjetno našli tudi ljudje, ki jim bo skrb za bližnjega prav tako pri srcu kot skrb zase, toda pravilo — po človeško govorjeno — to nikdar ne bo. Sindikati bodo postali javnopravne organizacije. Dobili bodo izključno pravico zastopati pravice svojih članov in sklepati delovne in kolektivne pogodbe, ki bodo obvezne za vse delavce in podjetnike liste stroke, čeprav niso včlanjeni v sindikatu. — Zato bo mogel obstojati za vsako stroko samo eden javnopravni sindikat delodajalcev in eden

delojemalcev. Priznana pravica svobode združevanja bo dovoljevala snovanje še drugih sindikatov, ki pa ne bodo javnopravni in njih odločbe ne za vse obvezne. Pristopiti k sindikatu je vsakomur svobodno. Le v tem smislu se morejo sindikati imenovati svobodni, zakaj sindikatni prispevki in neke posebne doklade se zahtevajo od vseh članov liste stroke in tistega poklica, naj si bodo delavci ali gospodarji, kakor so tudi vsi vezani po delovnih pogodbah, ki jih pravni sindikat sklene.« (Qu. a. 93.)

Mešane zadeve, kjer se interesi delodajalcev in delojemalcev križajo, urejuje korporacija, ki sestoji iz zastopnikov obojih sindikatov. Zastopnike volijo člani sindikatov po splošnih, tajnih in neposrednih volitvah. Če ne najdejo rešitve, odloča javna oblast, kjer imajo tudi delavci po splošnih, tajnih in neposrednih volitvah vpliv na državno upravo.

Tako torej vidimo, da poklicno-stanovski red ne sanja o idealnem redu idealnega človeka, ampak računa z enakim trenjem med delodajalci in delojemalci. Doseči hoče le to, da ta razklanost, ki jo posebno hudo občutimo danes, ne bo oblikovalni princip družbe, ampak da skrb za lastno dobrobit, ki je tudi upravičena, najde brez večjih pretresov ono srednjo, za oba elementa možno rešitev pod vidikom skupne blaginje. Videli pa smo tudi, da obranja delavcu vse pravice in možnosti obrambe lastnih interesov, ki jih je v dolgi in težki borbi s kapitalom izvojeval.

Dum vivo, spero

Ne gre, da bi zakrivali globoko rano, ki se je zadnje čase zajedla v naše narodno telo. Z dramsko naglico se vrstijo pred nami dan za dnem tragični dogodki, ki se množe v nekakšni geometrični postopici. Atentati na življenje so postali vsakdanji. Človek, ki ima le še malo moralnega čuta, se boji vsako jutro vzeti v roke časopis. Žalostna in obupna pesem samomorov, ubojev, javnih in tajnih, je dosegla svoj fortissimo. O tej žalostni pesmi pojejo valovi Save in Drave, polne so je sodnijske aule in kakor po notah jo prinašajo vsak dan dnevnik v svojih novicah. V štirinajstih dneh je bilo v Sloveniji registriranih 12 samomorov in ubojev, da zamolčimo tajne umore nad nerojenimi bitji, o katerih kronika molči.

Pred temi žalostnimi dejstvi mora zamišljen obstati nele moralist, ampak vsak socialno čuteči človek. Tu ne gre za nesamovoljne, po nesreči ali v duševni zmedbi povzročene atentate na življenje, temveč za premišljene umore, ki se izvrše cinično, z nekako bahavostjo in ponašanjem. Zdi se, da so pri nas ljudje, ki so siti življenja in se ga skušajo otrestiti kot neprijetnega balasta. »Harikiri« so postali moderna slovenska bolezen, ki jo povzroča sramotna strahopetnost pred življenjskimi napori, ali pa opojna prenasičenost zaradi nemoralnih zablod. Med ubijalci in samomorilci so tudi ženske, da — horrible dictu — celo otroci. Ne govorimo o političnih strasteh, ki so v Španiji poškrpale zadnje čase s krvjo mestne ulice in odjeknile v revolverških streljih v našem parlamentu, temveč o žalostnem dejstvu, da niso varni več svojega življenja niti nedolžni, mirni državljani.

V ljudeh se vzbujajo nizki nagoni, spolni instinkti, bahavost, malikovanje telesa, podla surovost, ki jo podžiga pohlep in pijanost.

Zalostne tragedije zadnjih dni nam dajejo veličaven opomin: Čuvajte človeško življenje! Samomori in uboji so kužna bolezen, ki se hitro razpase. Gorje, če javnost pravočasno ne poskrbi za izolacijo in desinfekcijo! Zgledi vlečejo.

Katolik si je glede umorov in samomorov na jasnem. Vera uči: 1. Da je edini gospodar nad človeškim življenjem — Bog. Njegova volja je, da človek živi, dokler ne ugasne luč njegovega živ-

ljenja po rednem naravnem zakonu (bolezen, nesreča). Nihče nima pravice samovoljno posegati v to izključno božjo prerogativo. 2. Da samomorilec težko greši proti ljubezni do sebe, ker si vzame največjo dobro in umre v smrtnem grehu ter tako za večno pogubi svojo dušo. 3. Da samomorilec usodno krši tudi ljubezen do bližnjega, ker svojevoljno pretrga družinsko vez ter pahne preostale v žalost, sramoto in obup. Samo verski pouk še ne zadošča, treba je uveljaviti osnovno zapoved krščanstva: Otrociči, ljubite se med seboj! Cerkev čuti potrebo, da skliče križarsko vojsko ljubezni, ki naj nastopi zlasti proti onim pijavkam, ki zatirajo ubožce, vdove in sirote. »Kdor ima bogastvo tega sveta ter vidi brata svojega, ki je v potrebi, pa zapre svoje srce pred njim, kako ostane ljubezen božja v njem.« (Jan 1, 17.)

Težki časi zahtevajo od človeka tudi življenjskega optimizma. Ta optimizem je zasidran v močnem zaupanju na Boga. Poleg dejavne krščanske ljubezni je trdno upanje večkrat edina rešilna bilka v življenjskih katastrofah.

Usodnih atentatov na človeško življenje pa je v prvi vrsti kriva nemoralna, zlasti seksualna razbrzdanost. Pod krinko »nesrečne ljubezni« se skrivajo redno spolne zablode, ki tirajo toliko žrtev v smrt. Vse premalo pazi naša javnost na kino, čtivo, gledališke igre, časopisje in razbrzdan šport.

Premalo je časa, da bi se pomudili pri najtežjem in najmerodajnejšem vzroku samomorov, t. j. pri socialni bedi. Zdi se, da le s široko gesto gremo preko trdosrčnosti in krutega egoizma, ki je kriv nešteti žrtev. Trebalo bi, da bi se uživali v obupno stanje moralnih kandidatov, pa bi večkrat molili svoj socialni konfiteor. Predvsem je pa v današnjem socialnem sistemu veliko gnilega in nekrščanskega, ker vlada v njem interes in protekcija. Naloge socialne zakonodaje so ogromne in navadno je vse socialno skrbstvo le velika brezskrbnost in tiranski birokratizem.

Pomudimo se za hip tudi pri vzgoji. Vzgoja naše mladine je kljub športu silno mehkužna. Prav nič ne znajo vzgojitelji pripraviti gojence na težke slučaje v življenju. Samoodpovedi, zatajevanja in srčnosti manjka pri vzgoji. Telesno treniranje

je predpogoj za šport — moralni trening je pa predpogoj za napore življenja.

Zdi se, da prihajamo v novo dobo pojmovanja človeškega življenja. Klin bo treba zbijati s klinom. Obupu bomo morali zoperstaviti up, proti

telesni smrti se bo treba boriti z življenjskim optimizmom. Življenje je največja Stvarnikova dobrina, katero je treba z vsemi močmi obvarovati. Peta zapoved dekaloga: Ne ubijaj! velja za vse čase, tudi za današnje!

*Stari ognji se goriijo
v novih vihrak, ki drviijo
preko mest in čez vasi.
Nanje krepko smo stopili
mi stražarji in zbudili
s klici mrtev tok ljudi.*

*Nismo sence v medli noči,
mi ne prosimo pomoči —
jasna pot je do Boga.
Ne bojimo se viharja,
kamor Straža v boju vdarja,
tam zadene v dno srca.*

*Od načel ne popustimo,
v močnih vrstah tam stojimo,
kamor na je klical čas.
Z delom bomo pokazali
vso doslednost in klesali
novega sveta obraz.*

*Kdor bodočnost v veri gleda,
komur Bog ni le beseda —
ta je naš in z njim smo mi!
Vihre zemljo osvežijo,
ognji srca prekalijo —
v boju nam rasto moči!*

*V zasmrâjenih in plesnivih zidovih
življenje nam poteka enolično;
sam dolgčas ždi nad nami nepremično
in brani v radost doživetij novih.*

*Tako se zdi nam, kakor da v okovih
spreminjamo se v gmóto brezoblično;
od knjig v naravo si želimo mično
in sanjamo o sinjih sončnih dnovih.*

*Le včas, ko ne moremo zaspati,
v debati se napeti razživimo:
tedaj svetov se dvoje v sobi razkošati.*

*Ko drugo jutro v šolo spet hitimo,
mračni smo, se drug drugega bojimo
in ne vemó, za kóga se učimo.*

Rekord

Videti je, da postajata tudi pri nas Slovencih sport in film malika, ki jima je vse dovoljeno. Redko se sliši beseda resne kritike, ki bi upala usmerjevalce našega sportnega gibanja in podjetnike naših kinov opozoriti na njih dolžnosti do našega narodnega občestva in njegove višje duhovne kulture. V danih razmerah je videti, da nosimo sove v Atene, če bi hoteli še posebej poudarjati, da popolnoma priznavamo in cenimo resnične pozitivne vrednote tako sporta kakor filmske produkcije same po sebi. Ne, zato danes več ne gre! Pametnemu sportu, ki krepi narodu zdravje in dostojnemu filmu, ki ne ruši višje duhovne kulture, radi odpiramo vrata v naš narodni dom na stežaj. A gre za to, da se tako sport kakor film uvrstita v narodno občestvo, da se zavedata svojih dolžnosti do naroda, — to je, da spoštujeta njegovo narodno samobitnost, njegov jezik, njegovo čutenje, njegovo zdravje, njegov krščanski etos. Treba je, da se sport in kino podredita višjim interesom narodnega občestva, da vzbujata zanje zanimanje in jih po svojih močeh pospešujeta.

Danes le beseda o sportu! Enostransko, pretirano poudarjanje sporta na škodo drugih narodnih, kulturnih in verskih vrednot si vedno bolj utira pot med nas in zlasti med našo mladino. Po raznih tekmah, po slikah v kinu in po poročilih v dnevnem časopisju, bi moral nepoučen bravec soditi, da je to najvažnejše vprašanje časa in najboljši lek zoper tegobe, ki nas tarejo. In svesti si tega gredo res nekateri sportniki samozavestno mimo vsega drugega. Kaj zdravje, kaj verske dolžnosti, kaj dostojnost, kaj resno, poklicno delo! Mesto oddiha in okreplila je postal pri mnogih sport sam sebi namen, kateremu naj se vse drugo podredi. To je »duh časa«, ki ne trpi ugovora. Tako je močan, da že nimamo več zdrave kritike naših sportnih prireditelj, katera bi bila pravemu sportu le v prid. Kdo je n. pr. pravilno ocenil lanske prireditve v Planici in opozoril na nedostatke v organizaciji, ki so vzbudili med posetniki dovolj neza-

dovoljnosti? Kdo je že nastopil proti izrabljanju naše ženske mladine za razne treninge, ki eno ali drugo dekle v razvojnih letih pohabijo in napravijo nesposobno nele za nadaljno pametno gojitev sporta, marveč ji otežkočijo tudi njeno poklicno delo. Statistika teh žrtev neprimernega treninga bi bila prav poučna za sportnike in vzgojitelje.

Ko govormo o pretiravanju sporta, bi ob tej priliki radi opozorili na resno besedo, ki jo je te dni nekdo zapisal v »Sloveniji«. Svoje misli je navezal na sliko zmagovalca z olimpiade v Garmisch-Partenkirchen-u, Šveda Lardsona, kako se po njegovi »zmagi« v osemnajstkilometrski smuki ukvarjajo z njim zdravniki in bolničarji. »Izmučen, bolj spačen obraz, široko odprta usta, da človek ne ve, ali mu zmanjkuje zraka, ali mu hoče iti srce skozi vrat, brezizrazen, top pogled — res, zmagovalca si človek malo drugače zamišlja. Sicer pa nad kom je zmagal in kaj je premagal? Nad tekmece? Pa to so lahko njegovi prijatelji, pripadniki istega naroda, ljudje istega mišljenja, iste krvi! Nad samim seboj? Na obrazu se mu vidi, da je s to »zmago« bistveno oslabil svoje telo, da bo torej svojemu družabnemu organizmu poslej manjvreden ud... Iz zgodovine vemo, da je bila grška kultura, pa tudi fizična moč grškega naroda v zatonu, ko so dobile olimpijske igre sportni značaj. Zgodovina nas tudi uči, da je začelo propadati viteštvo, ko so postali turnirji zgolj borilne tekme, in da so jih z lahkoto premagovali švicarski najemniki in orientalska pehota. Ne, sport gotovo ne bo ozdravil naše bolne družbe. Kdor ne verjame, naj pogleda sliko zmagovalca Lardsona po osemnajstkilometrski smuki! (Slovenija, z dne 6. marca 1936, št. 10.)

Ta »duh časa« prodira od dne do dne tudi med nas in slavi že svoje prve zmage. Čas je, da se tega zavemo in vsa pretiravanja in vse potvare pravega, zdravega sporta odločno odklanjamo kot razvoju in rasti našega narodnega organizma škodljive.

ril v Delavski zbornici Slovenski pasijon, ki ga je 1721 napisal o. Romuald iz Standreža za škofjeloško pasijonsko procesijo, za sodobni oder pa predelal Niko Kuret. V tovrstnih predstavah smo bili doslej vajeni gledati igralce, ki govorijo skoro le s svetim pismom in zato ni čudno, da nas vse (nastop množice igralcev, široka scena z vsemi dekorativi) pritegne. Morda je to vzrok, da Slovenski pasijon ni zapustil tako močnega vtisa; gledali smo ga pač z raznovrstnimi predsodki. Kolkor je besedilo samo na sebi šibko in močno didaktično, nas je vendar prijetno presenetilo troje dejstev. Prvič: tov. Peterlin je vlogo Kristusa podal tu in tam tako pristržno, da je prav s svojo igro močno nadomestil razne pomanjkljivosti. Drugič: scena se je odlikovala po zelo posrečeni iluminaciji, ki je spričo zaves prišla do še učinkovitejšega izraza. Tretjič: med kratkimi odmori je vsa dvorana pela postne pesmi in tako je prireditelj napravila vtis lepe večerne pobožnosti. Vrednost Slovenskega pasijona je morda večja v literarno zgodovinskem oziru kot v dramski tehniki; vendar ne dvomimo, da bo našel pot tudi v naša društva na deželo, saj je sicer lahko uprizorljiv in se bo med ljudmi, ki živijo bolj skupno, občestvenost še izraziteje poudarila. Prof. Niku Kuretu smo hvaležni za tvegani poskus in upamo, da to ni bila hkrati zadnja stopnja noye odrske smeri.

★

Nagradni natečaj, ki se je zaključil s 15. marcem, je pokazal, da ni ostal prezrt. Dobili sicer nismo posebne izbire, vendar vsaj zaenkrat ne nameravamo pričeti kake »listnice uredništva« in naj nam tovariši srednješolci, ki so se tekme udeležili, ne zamerijo, ako ne bomo vsakemu posebej odgovorili. Splošno bi rekli le, da pesimizem in blede sentimentalnost nista pozitivno znamenje prave mladine, čeprav sta upravičena. Naš čas rabi humorja in ironije, saj so prilike že sicer tako težke, da postaja kar dolgčas od enoličnosti. Pričakujemo zato, da bo drugo pot prišlo kaj veselega in čilega in v prozi.

Izid natečaja. Prva nagrada (30 Din) je bila prisojena pesmi brez naslova. Avtor je ljubljanski osmošolec, o katerem upamo, da bo prej ali slej aktivno med navdušenimi stražarji zastopal naša načela. Drugo nagrado (20 Din) pa je dobila pesem zavodarja iz Kočevja. Ime avtorja smo brali že tu in tam. Nadejamo se, da bodo njegovi verzji še večkrat razvedrili stražarje. V Kočevju naj s svojimi tovariši odločno širi našo miselnost.

XYZ: Prva pesem prešibka. Prihaja pomlad, gotovo boš zdaj napisal kaj sončnega in preprostega.

Drugi natečaj razpisujemo pod istimi pogoji kot prvega. Zelo bi nas veselilo, ako bi dobili kako obsežnejšo prozo (tudi za več števil) iz idejnega življenja srednješolcev. Rok tega načetaja poteče 5. aprila. Pošljite vse, kar bi se dalo morda uporabiti. S tem seveda ni rečeno, da nenagrajena pesem ne bi mogla iziti.

Anonimnost. »Straža v viharju« prinaša nepodpisane spise. Razloge za to smo že večkrat omenili. Ker bi z opustitvijo anonimnosti pri pesmih dobil

list videz neenakosti in bi pisanim prijateljem ušel zelo dobrodošel argument za protistražarsko borbo, smo sklenili, da bodo literarna dela prav tako izhajala brez podpisa. Naj nam tega prizadeti ne zamerijo.

OBZORNIK

Trgovina z vojnim materijalom. Letno poročilo DN za leto 1935 prinaša statistični pregled o svetovni trgovini z municijo in orožjem. Kljub splošnemu padcu mednarodnega trgovskega prometa se je ta panoga svetovne trgovine zvišala za 15%. Ves svet zalagajo z vojnim materijalom le nekatere države, to so: Anglija, USA, Čehoslovaška, Švedska in Belgija. Živimo v času paradoksov: oboroževanje, brezposelnost, nove vojne. Človek si sam ustvarja pekel, iz katerega ni izhoda.

Nova vrsta zavarovanja. Avstrijska vlada je potrdila pravila nove vrste zavarovalnic, pri katerih je možno zavarovanje procesnih stroškov v civilno-pravnih procesih, tičočih se inovine.

Zalostna politična bilanca. V Španiji je bilo od 14. aprila 1931, ko je bila strmoglavljena monarhija, pa do danes 29 vlad z 90 ministri. Večjih revolucionarnih izgrediv je bilo 8; največja je bila oktobrska marksistična revolucija v Asturiji, ki je zahtevala 2500 človeških življenj; večjih in manjših štrajkov je bilo nad 9000; revolucionarji so požgali in razdejali nad 200 cerkva in samostanov, prave kapitalistične krivce, ki so v največji meri odgovorni za sedanjo gospodarsko stisko, pa so od komunistov najhujškanke množice pustile pri miru. Gil Robles, vodja španske Ljudske stranke, je hotel upostaviti v državi red in mirno sožitje, zahteval je revizijo ustave, spremembo socialnega reda, priznanje pravic delavskim slojem, družini in Cerkvi, pa mu socialistični predsednik španske republike Alcala Zamora ni poveril vlade, ampak je raje kršil ustavo in šel svoja pota. V Španiji pa zopet teče kri...

Krščanska filozofija. Znana konvertita, angleški kulturni filozof G. K. Chesterton in francoski filozof tomist Jacques Maritain, sta napisala dvoje globokih del o filozofiji Tomaža Akvinca. G. K. Chesterton je napisal knjigo »Sv. Tomaž Akvinski«, Jacques Maritain pa knjigo: »O krščanski filozofiji«. Obe deli sta izšli tudi v nemščini pri Pustetovi založbi v Salzburgu.

Prezident Roosevelt je povabil vse južnoameriške republike na panameriško konferenco za ohranitev miru.

Novi paganizem ali blaznost? Narodnosocial. časopis »Gothaer Beobachter« je priobčil naslednji oglas: »Willy Liffert in Selma Liffert, rojena Kunze, verujoča v Adolfa Hitlerja in v božje razodetje našega naroda, sta si prisegla življenjsko zvestobo danes, dne 9. Nibelunga 1935.«

Protestantska sinoda v Porenju je sklenila, da se bo uprla proti poseganju države v pravice protestantske cerkve. V vprašanju verske vzgoje bodo protestanti podvzeli podobne korake kakor kardinal Faulhaber.

O verski vzgoji v japonskih šolah. L. 1929 je vrhovna učna oblast na Japonskem prepovedala versko vzgojo po vseh šolah. Koncem lanskega leta pa so bili izdani novi ukrepi, v katerih se polaga pažnja na to,

Mlad človek naj spozna, da je poleg žoge in smučk tudi lepa knjiga, pesem ali glasba. Naj ve, da ni glavno le elegantni stil skoka ali rekord v teku, marveč da terja življenje in da pričakuje narod od njega še drugih večjih del, za katera je

tudi potreben trening. Naš človek ne sme pozabiti, da so poleg sporta še druge vrednote in da je duša vse kulture le kultura duše, duhovna kultura, ki radi sporta ne sme hirati ampak se še tem bolj razvijati.

Kulturne smeri na Slovaškem

(Iz predavanja Slovaka K. G. Geraldinija.)

Glavne smeri književnosti, po katerih se udeležuje duhovni razvoj literature in sploh miselnost Evrope, se začenjajo na Slovaškem z reformacijo. Poleg te še vedno žive struje, pa se jasno izraža boj dveh idejnih tokov, boj med katolicizmom in historičnim materializmom. Predvsem pa velja danes boj mlade katoliške generacije literarnih umetnikov pseudopredstaviteljem literature in umetnosti, t. j. luteranom.

Zgodovinski mejnik v slovaški literaturi je reformacija, ki pomeni velik korak k padcu duha in o kateri danes zaslepljeni in filozofsko zelo površni ali pa sploh nezadostno poučeni profesorji na srednjih šolah nezdgovorno prepevajo ode in zastrupljajo mlade duše, kar pomeni odvrnitev poti od pravega spiritualizma. (E. Lukač.) Reformacija pomeni za nas precep svetovnega katolicizma, rušenje svetovne enote in z njo tudi evropske kulture. Prepad se je nevzdržno širil, razpoke med nami so rastle tako, da je prav to dejstvo zarisalo markantne poteze v današnjih slovaških literarnih razmerah.

Po Valéryjevi teoriji je ritem historije duh romantike in klasicizma.

Ta duh romantike je na Slovaškem duh revolucije, rušenje mej in sprostitvev človekovih energij. — Po raznih trenjih prihaja gotovo miselnost koncentracije in izbire vsega nezdravega in odvisnega. Tako postopoma vznika klasicizem, v katerem nahajamo za ljudsko mišljenje in delovanje najpopolnejši ideal. Valéry govori, da je današnja doba Slovakov doba romantike, ki pa se že nagiba h klasicizmu.

V znanstvenem predelovanju materializma pa je vidna velika razlika v skupini, h kateri spadajo naturalizem, liberalizem in pozitivizem, končno pa tudi še nekatere druge smeri nemškega in angleškega realizma. Odsvit teh tokov zasledimo tudi pri nas, vendar ne v taki jasnosti in popolnosti kot v drugih historičnih zemljah. Jasnejša je ta smer na Češkem (Krejčí). Toda tudi tu je zadela na močan odpor pri glasnikih poživiljenega katolicizma z Březino na čelu. Kakšno privlačno silo ima na Češkem katolicizem je razvidno tudi iz tega, da

je češki pesnik Seifert, ki je imel častno mesto v komunistični beletriji, konvertiral, si postavil kapelico na čast Materi božji v kateri zdaj vsak dan ministrira. Tudi tu stopa v življenje nova sila novokatoliškega duha. Tudi pesnik Hore se je ločil od komunistov.

Na Slovaškem se začena tudi nekako novo razdobje, ki ga začenjajo nekateri člani krožka literarnega časopisa »Postupa«. Kako se bodo razvile njih sile in oplodila njih dela in kam bodo dospeli, še danes ne moremo reči. Z dosedanjim delovanjem na kritičnem kot na pesniškem polju pa je mogoče ugotoviti, da imajo tudi Slovaki ljudi, ki hočejo dokazati z deli, da je možna umetnost tudi v katoliškem okviru. Če zasledujemo kritično delovanje Jan. E. Bora v »Návrat k minulosti« in v »Rozličnosti«, vidimo, koliko je v teh knjigah duha pravice, duhovnosti in mistike. Ta mož bo oseba, na katero bo še katoliška slovaška dežela ponosna. Izmed pesnikov, od katerih se še nobeden ni izneveril idejam katolicizma, vas moram opomniti na Jána Haranta v knjižici »Misterium Baladické«. V tem delu je poln pokore, vdanosti in ljubezni kot pravi služabnik Kristov. Njemu slede Ivan Javor, Dilong in Hlbina. Od globokega misticizma jih deli samo lahka improvizacija. Posebno poslednja dva prinašata v svojih poslednjih zbirkah dopolnitev tega, česar zaradi predsodkov, ki nam jih je vtepla v glavo nam nasprotna šola, dolgo nismo mogli razumeti, da se more poezija razvijati in tvoriti v katoliškem duhu v tako krasni obliki, kot morda nikjer, zlasti ne v hist. materializmu. Njih vroče molitve so blesteči biseri slovaške poezije. Da si katoliški pesniki na Slovaškem pridobivajo zaslužen priznanje, nam služi za primer Žarnov, ki je nesporno priznan za najboljšega poeta Slovaške. Kot človek je zaveden katoličan. Omeniti je treba še Benaka kot katoliško nacionalnega kulturnega delava.

To bi bila na kratko skoraj vsa katoliška moderna smer na Slovaškem, od katere opravičeno pričakujemo, da vendar s svojimi deli že enkrat zbrise z javnosti mnenje, da je slovaška literatura v rokah luteranov.

Poklicno-stanovski družabni red v srednjem veku

Družabne in gospodarske osnove.

Ko so ob preseljevanju narodov napolnila Evropo nova plemena in novi ljudje, so prinesli s seboj tudi povsem svoje socialne razmere in ureditve. Po socialnem položaju so se delili v plemiče, svobodne ter polsvobodne in nesvobodne. Ta sistem socialne podrejenosti in nadrejenosti pa temelji na prevladujočem pomenu krvi, posesti ter moči in duševnih zmožnosti in se v bistvu do konca srednjega veka ni spremenil. Pa tudi Cerkev sama ni temeljev tega sistema spodkopala, ampak je dane razmere priznala in počasi, a zato vztrajno, pripravljala s širjenjem in s poglobitvijo krščanske miselnosti novo družabno ureditev.

Ogrodje sistema gospodujočih stanov s politično močjo se ni prav nič spremenilo. Imamo sicer primere, ko so se pojavili pravi poklicni stanovi na podlagi socialne funkcije, toda prav kmalu so postali gospodujoč sloj, če pa so ohranili poklic-

no-stanovski značaj, niso imeli na razvoj družabnega življenja nikakega vpliva. Starejše frankovsko uradniško plemstvo n. pr. si je pridobilo svoje službe zaradi osebnih sposobnosti, toda kmalu so postale službe dedne, zvezali so jih s posestjo, dobili so po socialnem položaju politično moč in izgubili poklicno-stanovski značaj. Tudi ministerialom se ni posrečilo ohraniti poklicno-stanovski značaj. Pridobili so si posest, pravice in privilegije in postali nekaka miniatura visokega plemstva, ki pa so vendar ljubosumno čuvali svoje plemstvo in zlasti naglašali razliko med njimi in nižjimi sloji. Poklicno-stanovski značaj pa je ohranila nižja duhovščina, ki pa na družbo ni imela vpliva.

Podrejeni člen v tem sistemu je ostal tudi kmet. Pryotno se je delil v svobodne, polsvobodne, nesvobodne, zemljiške podložnike in nevoljnike. Pod vplivom krščanstva, ki je omililo nesvobodnost, se je položaj polsvobodnih in nesvobodnih

zboljšal; težke socialne prilike pa so povzročile, da se je prvotno silno razčlenjen kmetijski stan stopil v bolj ali manj enotnega, ki pa je v celoti imel pretežno samo dolžnosti in skoraj nič pravic.

Poklicno-stanovska ureditev pa po svojih osnovnih zahtevah ni prišla do izraza niti v mestih in trgih. Ko so se mesta otresla vladarjeve ali škofove nadoblasti, sta se pojavili takoj dve skupini. Prva so bili socialno višji, polnopravni meščani, ki so si lastili vso oblast v mestu, drugo pa so tvorili manjši trgovci in obrtniki, ki so imeli znatno manj pravic. Dočim so imeli poprej proti skupnemu nasprotniku zavest, da so eno, se je sedaj pojavilo trenje med obema skupinama za oblast. Res so v večini primerov zmagali cehi, toda oni so samo nadomestili poprej polnopravne meščane in postali sami »polnopravni« ter ščitili le svoje interese. Poklicno-stanovska misel se je sicer uveljavljala vedno bolj vsaj v posameznih stanovih, toda preko enega stanu ni segala in je bila le nekak razširjen stanovski egoizem, ki še ni imel smisla za načrtno sodelovanje vseh stanov in za podreditev ter službo družbi. Da mesta niso prevrgla starega reda, vidimo tudi po tem, da so nastopali na stanovskih zborovanjih zastopniki mest, ki predstavljajo politično in finančno moč, ne pa zastopniki meščanov kot poklicno-stanovske skupine.

Res pa je, da se je v tem sistemu razvilo na podlagi poklicev silno razvito **z a d r u ž n o ž i v l j e n j e**. Nekoliko ga najdemo celo pri kmetih, ki so si sami pripravljali posest s krčenjem gozdov in jih je fevdalni sistem zgrešil in pustil izven svoje

povezanosti. Mnogo bolj in v večjem obsegu pa se je lahko razvilo v mestih, ki so se otresla vsake tuje nadoblasti. Tako je nastalo obrtniško cehovstvo in so nastale trgovske gilde, ki jih često smatramo za vzore novega reda. Bile pa so tudi te ustanove še daleč od ideala. Zadrugištvo samo namreč ureja samo odnose med samimi člani. Te odnose lahko najboljšje uredi, toda druge zahteve poklicno-stanovskega reda — sodelovanja vseh stanov in podreditve lastnih interesov skupnim — še ne izpolni in zaradi tega je lahko njegov odnos do drugih še vedno egoističen in kratkoviden, ker skrbno brani svoje podedovane ali pridobljene privilegije, čeprav so družbi škodljivi. Tako v srednjem veku res ne najdemo v večji meri sodelovanja stanov. Pozneje imamo sicer več dogovorov, ki pa se nanašajo samo na posamezna vprašanja, mnogokrat so to dogovori, kako s skupno akcijo odbiti zahteve pomočnikov. Druge zveze kot n. pr. Hansa pa so predvsem služile lastnim trgovskim interesom.

Cehi in gilde so torej razvili na podlagi poklicnega stanu zadrugišno organizacijo, ki je razen posameznih vprašanj v posameznih dobah sožitje članov dobro izpeljala. Preko svojega stanu pa ni segla in se je v obstoječi sistem vključila ne kot poklicni stan, ampak kot prebivalec mesta z določeno politično in finančno vlogo. Njih pomen pa je zlasti v tem, da so posameznika ščitili proti sistemu politične premoči in mu dali toliko samouprave, kolikor je je bilo v tistih razmerah pač mogoče dati. (Se nadaljuje.)

Problem katoliške umetnosti

Dne 6. marca je AZ priredila predavanje o zadnji čas zelo aktualnem problemu kat. umetnosti. Govoril je g. prof. France Vodnik. Ugotovil je, da je kat. umetnost bila dvakrat napadena. Idejni nasprotniki so postavili tezo: Kristjan ali umetnik (Josip Vidmar), nekateri katoličani pa so jo in jo še pojmujejo utilitaristično, pedagoško, dogmatično in moralno. Povod za nastanek problema je bil dan z diferenciacijo svetovnih nazorov po renesansi. Umetnik vedno korenini v svojem okolju in je zato vezan na občestvo. Absolutni individualizem pa je poudaril načelo neodgovornega umetnikovega izživljanja. Odkloniti pa je treba tudi drugo skrajnost utilitarizma, katera se dozdevno kot p o d e d o v a n a slabost zopet vrača. Vsaka umetnost ima samo en izvor — stvarilni navdih umetnika, kvaliteta je odvisna samo od umetniške nadarjenosti. V umetnosti je treba razlikovati oblikovni in estetski element od vsebinskega. Samo svetovni nazor še ne naredi umetnosti, a tudi čista estetska umetnost ni možna brez vsake vsebinske osnove. Umetnost je organizirano življenje. Življenje moramo pojmiti živo in dinamično. Katolicizem v umetnosti

ne more biti tvoren že zgolj kot sistem resnice; treba je dati vsebino tudi v umetniško obliko. Vsebinska in oblika se morata spojiti organsko in elementarno. V umetnosti se rodi izraz iz doživetja kot požene cvet iz veje. Kdor jo oklepa v namen in tendenco, greši zoper njeno svobodo in ovira njeno organsko rast. Ne ustvarja katolicizem kot sistem, ampak poedinec iz svojega spontanega religioznega doživetja. Umetnost ni niti katoliška niti nekatoliška, po vsebini pa spada v naravno sfero dobrega in zlega. Zato lahko našemu svet. nazoru nasprotno vsebino odklonimo, ne moremo pa zanikati estetske vrednosti umetnine. Razkol med vsebino in obliko čutimo kot neskladnost, česar pri katoliških delih ne občutimo, ker kaže poleg dovršene oblike tudi religioznega duha. Kat. umetnik afirmira naravo in se preko nje dviga k Stvarniku ter k Lepoti, kar je vsekako bolj privlačno kot pa odkrita tendenca.

Predavanje je bilo dobro obiskano in na splošno z zadovoljstvom sprejeto. Dobili smo pogled v problem, ki je zadnji čas zopet vznemirjal duhove! Svoje mnenje o problemu bomo povedali ob drugi priliki.

Naravoslovec in filozof

Danes, ko se obravnavajo problemi rase, krvi, nacije itd., se v zvezi s tem tudi govori o postanku človeka iz živali. Bajе »vemo danes neizpodbitno, da spada človek k primatom, da se je razvil skupno z njimi in da spada med najbližje sorodnike šimpanza...« (Primati so skupni predniki človeka in opice, ki so dobivali polagoma nadmoč nad živalstvom.) Taki evolucionisti že v svoji domišljiji ugi-bajo o raznih etapah takega razvoja; tako n. pr. Božo Škerlj v svoji knjigi o človeku (str. 19) pravi da to, kar bistveno človeka razlikuje od opice, je njegova pokončna hoja; prisiljen je bil, ko je bil prej še opica, se vaditi v pokončni hoji, ker je živel v stepi, ne več po drevesih v pragozdu; nogi sta se podaljšali, glava se je na vzravnanu hrbtenici lažje obračala in postala bolj okrogla, možgani so se razvili: in to je bila druga bistvena pri-

dobitev za človeka; tretja pa so bile roke, ker so šle sprednje okončine v tej smeri, da so mogle obdelovati orodja; končno si je človek dobil oblast nad ognjem in ker mu ni bilo več treba trgati mesa z zobmi, so se njegove čeljusti zmanjšale in počlovečile. Taka in podobna izvajanja, ki se žalibog v podobi poljudnih spisov širijo med ljudstvo, mešajo pojme, ki spadajo v popolnoma različna področja in s tem povzročajo veliko konfuznost in polutansko pojmovanje teh problemov.

Škerlj misli tu očitvidno na **c e l e g a č l o v e k a**, takega, ki že tudi razume odnos sredstva do učinka, ker govori o porabi ognja in o porastu možganov, očitvidno da bi mogli misliti, sklepati itd. Ta celi človek po duši in telesu bi se bil razvil iz opice zgolj po vnanjih vplivih okolja, po hrani itd.

Predvsem je treba naravoslovcem povedati, da

da se otrokom ne sme ubijati verski čut, da se ne smejo vcep-ljati v njihova srca predsodki, ki bi omajali njih versko čustvo. Učiteljstvo naj vrednoti dobre vere, izkorenini pa naj vraže, škodljive javnemu redu in dobrim navadam.

Ljudska fronta prireja velika in številna zborovanja po vsej Španiji. Inicijatorji teh zborovanj so povečini komunisti. Na vsakem zborovanju zahtevajo hude represalije proti svojim idejnim in političnim nasprotnikom.

Kardinal Baudrillard mladi-ni, Rektor francoskega l' Institut catholique de Paris, kardinal Baudrillard, ki ga je papež Pij XI. postavil za voditelja krščanske študiraajoče mladine, je imel pred nedavnim nagovor na francoske študente, v katerem je razlagal besede, ki mu jih je naslovil sv. oče o priliki njegovega imenovanja za kardinala. Sv. oče v tem govoru opozarja na nevarnost, ki preti katol. dijaštvu od strani nasprotnikov Cerkve, ki hočejo mladino na zvit in previden način speljati na področje gmotnih interesov in jo odtujiti krščanskim načelom. Sv. oče opozarja mladino, naj se ne da premočiti s previdno taktiko, temveč naj zvesto vztraja na krščanskih načelih, ki morajo usmerjati vsako delo pravega sina sv. Cerkve. Nadalje prosi, da se postavi v bran proti izkušnavam in naj nikar ne skuša po svoje prikrojiti resnico, češ, da bo s tem lažje prodrla v nevarno okolico. Kajti s tem ne samo, da ne bo uspešna njena akcija med nasprotniki in neverniki, temveč bo postala sama žrtev, ker se podaja v nevarnost za svojo dušo. Razlagajoč te papeževe misli, je kardinal poudaril, da smatra ta problem trenutno za najvažnejši problem katoliških študentov. Zato opozarja, da naj nikdar ne odstopijo radi materialnih interesov niti za las od krščanskih načel.

Pred razpustom organizacij katoliške mladine v Nemčiji. V Nemčiji mislijo Hitlerjanci razpustiti vse mladinske organizacije in ustanoviti enotno državno organizacijo mladine, v kateri bo včlanjena vsa mladina od 14. leta naprej. Med to mladino bodo posebni izbranci, ki se bodo šteli za Hitlerjevsko mladino, kateri se bodo pozneje sprejeli v stranko in ki bodo edini sposobni za vodilna in višja uradniška mesta. Nemci sami opozarjajo na nevarnost take izbire, ki že s 14. letom določi pot in usodo nekaterih, brez ozira na sposobnost in izobrazbo. S tem načrtom bodo ukinjena vsa katoliška mladinska društva, čeprav jim je v konkordatu zagotovljen obstoj. Kljub vsemu temu in vsem preganjanjem se nemška katoliška mladina sijajno drži, postaja vedno bolj strnjena in kljubuje s svojimi voditelji neustrašno vsem nasiljem. Ta pogum jo gotovo dovede do zmage.

Glasiło nemške kat. mladine uničeno. Državni presbiter je črtal iz seznama glasiło nem. kat. mladine tednik »Michael«. Ta duhovno najpomembnejši »Tednik mladih nemških katolikov« je bil ustanovljen 1932 po mrs. Wolherju, voditelju nem. kat. mladine, pod naslovom »Junge Front« (mlada fronta) in je v nekaj mesecih dosegel naklado 100.000 izvodov. L. 1934 je dobil list drugo vodstvo in je postal vodilni tednik na duhovnem področju. Naklada je narasla kmalu na okoli 300.000 izvodov.

Pred nekaj meseci je pa morala »Junge Fronte« pod policijskim pritiskom izpremeniti svoje ime v »Michael«. List od 26. 1. 1936 dalje ne izhaja več. Z izgubo svojega vodilnega lista je nemška mladina zelo prizadeta, zlasti še, ker je dobiček pri listu služil za vzdrževanje njih organizacij.

SPORT

Smučarska sezona še vedno ni končana, četudi smo že v sredini marca. Za slovo od zime so na programu še najzanimivejše prireditve. Za mednarodnimi tekmami v Planici, ki so bile največja prireditev letošnje sezone, sledi 18. in 19. marca državno prvenstvo v alpski kombinaciji (smuk in slalom) na Rožci nad Jesenicami. Vsa prva mesta v teh panogah si bodo brez dvoma razdelili člani jeseniških klubov Skale, Gorenjca in Bratstva posebno še ker bodo tekmovali na domačem terenu. Presenečenje bi bilo, če bi se kak Nejeseničan prerinil na zgornja mesta. — Naslednja prireditev bo za državno prvenstvo v klasični kombinaciji (tek in skoki) dne 21. in 22. marca na Pokljuki. Tek in skoki veljajo tudi kot samostojna disciplina. Boj za prvenstvo v kombinaciji se bo vršil med Dečmanom, Baeblerjem, Jakopičem in Klančnikom. Lahko se pa zgodi, da bo posegel vmes še kak drugi tekmovalec. — Za slovo od snega pa se bodo vršile koncem marca ali v začetku aprila tekme za prvenstvo jugoslovanskih univerz v alpski kombinaciji. Kje se bodo te tekme izvedle, še ni določeno; najbrže na Zelenici ali pa na Rožci. Zastopana bo samo ljubljanska in zagrebška univerza, Beograjčani se še doselej nobeno leto tega tekmovanja niso udeležili. Ljubljansko univerzo bodo zastopali člani Jugoslovanske akademске smučarske organizacije in Akademскеga sportnega kluba, zagrebško pa člani Akademске smučarske organizacije in sicer slovenski akademiki, ki študirajo na zagrebški univerzi.

Akcijo za zgraditev smučarskega ozir. poletniškega doma sta započela Akademski športni klub in Slovenska dijaška zveza. Ze davno smo katoliški akademiki čutili pomanjkanje takega doma, ki bi nam služil poleti za tečaje in letovanje, pozimi pa za smučanje. Po dosejanih načrtih bi dom stal na Pokljuki v bližini Sport-hotela. Z realizacijo načrta se bo, če bodo sredstva dopuščala, začelo že letošnje leto.

Na mednarodnih vojaških tekmah v Chamonixu na Francoskem, katerih se je udeležila tudi jugoslovanska vojaška reprezentanca, je dosegel za nas najlepši uspeh naš olimpijec Znidar Emil, ki je med 65 tekmovalci odnesel prvenstvo v alpski kombinaciji. V smuku je bil drugi, v slalomu pa prvi. Njegov uspeh je sijajen, če pomislimo, da so na teh tekmah nastopali poleg naših še Francozi, Švicarji, Čehi in tudi Norvežani. — Čudno se nam zdi, da naše časopisje, razen »Slovenskega doma« tega Znidarjevega uspeha niti omenilo ni, ko ima drugače na razpolago cele kolone za razne kegljaške in podobne »športne« atrakcije.

naj ne prestopijo meje svoje kompetence. Vprašanje, kaj je človek, človeška duševnost, samozavest, umnost, nrvnost, svobodna samoodločba, estetična in verska dovzetnost, sploh kakor so stari rekli, kaj je ratio in oratio človeka, in kaj je zadnje počelo človeške duhovnosti, o tem ne odločajo naravoslovci, ampak filozofi. Samo če že predpostavljajo goli materializem, ki ne pozna radikalne, bistvene, podstatne razlike med dušo in snovjo, ampak priznava zgolj snovnost, so taka izvajanja logično možna.

Naloga naravoslovca je izključno in edino le, da ugotovi, kaj je dejansko v naravi in kaj je dejansko v naravi bilo, naloga filozofa pa je, iskati zadnja počela, zadnje zadostne vzroke, zadnje najvišje kategorije vsega bivanja in dogajanja.

Naravoslovec se bavi s čutnim, vidnim, fizičnim svetom, filozof pa se bavi z abstraktnim, nadčutnim, nevidnim svetom, čeprav je ta metafizičen svet lahko zelo realen.

Kadar začnemo razlagati naravoslovcu razvoj človeške psihe iz živalske, tedaj zahajajo v področje filozofije: in tu je usodna napaka. Vsaka

znanost in stroka ima svoj svojstven predmet in svoje metode in naravoslovci grešijo proti temeljnemu načelom znanstvenega delovanja, če svoje zgolj empirične metode zanašajo v filozofijo, oziroma če osporavajo filozofiji sploh njen specifičen predmet: nevidni, nadizkustveni svet, predvsem duhovnost človeške osebnosti.

Filozof sploh načeloma zanika, da bi se moglo iz povečanih možganov kot takih razviti človeško umovanje in mišljenje. Možgani kot taki ne mislijo, niso tvorniki vzrok umskega spoznavanja, ampak samo pogoj in organ. Pravi tvorec je duh, ki je netvaren in človek po svoji netvarni duši sploh nikdar ne more nastati iz zgolj živalskih počel. Nobena kvantitativna sprememba možganov, nobena še tako popolna izostritev čutil ne more pojasniti ali povzročiti človeškega duhovnega udejevanja, ko človek po abstrakciji dobiva splošne pojme, se svobodno odloča, ali spoznava lepoto itd.

Popolnoma drugo vprašanje je zgolj telesni razvoj človeka iz živali. To vprašanje pa spada v kompetenco naravoslovcev.

Ali se je naravoslovcem posrečilo to dokazati? Odgovor bomo dali prihodnjič.

† Hrovačevemu Frančeku v spomin

Pomlad se prebujala, da zaživi polno življenje, mi pa smo v sredo 11. marca v grob položili zopet enega izmed mladih, ki so se na svoje inteligentsko in katoliško ter slovensko poslanstvo med narodom šele pripravljali. Ni mu bilo dano, da bi svoj zemeljski namen dosegel. S kmetov doma, se je privalil že s težavo skozi srednjo šolo. Pomanjkljiva hrana, vožnja in še slaba pot so ga ovirale v zdravem telesnem razvoju. Prav nič lažja ni bila njegova pot na univerzi. Posvetil se je juridičnemu studiju. In že je bil tik pred prvim izpitom, ko je bruhal kri... Jetika, bolnišnica, Golnik, pa še več kot poldrugo leto trpljenja doma. Osamljen in odrezan od sveta je mnogo mislil, morda včasih preveč. Teško je pričakoval, da ga je kdo prišel obiskati, in ves drugačen je postal, vpraševal za to in ono, sam pripovedoval spoznanja svojih premišljevanj. Kar nekam znova je zaživel, ker je še dolgo upal, da bo še kdaj zdrav. Dolgo je trpel, ker ga je pokonec držala volja do življenja. Hotel bi še nadaljevati s studijem, delati pri prosvetnem društvu... Toda božja pota niso človeška pota. Ob

dekanijskem eharističnem kongresu v Šmarju pri Jelšah je 1. 1933 igral Slehernika. Igra je postala resnica. Njega je prvega izmed igralcev poklicala smrt, nit njegovega življenja se je pretrgala in obstali smo zopet pred misterijem smrti, ki ne izbira po starosti in ne vedno po človeških mislih. Njegova pot na zemlji je končala brez večjih vidnih uspehov, toda trpljenje in bolečine, ki jih je prenašal vdano, so v mnogočem izkristalizirale njegov značaj, v urah odmaknjenosti je dobival jasna spoznanja o našem času in naših nalogah. Spoznal je, da ni dovolj, da smo samo po imenu katoličani, ampak je treba, da smo katoličani tudi v življenju, sicer je naš katolicizem zlagan.

V svoji bolezni je mnogo trpel. In 9. marca na večer je dočrpel. V štiri in dvajsetem letu je zapustil svoje in nas. Njegovo telo čaka vstajenja na šmarskem pokopališču, njegova duša pa nas bo s svojo priprošnjo spremljala pri delu, ki si ga je tudi ona želela. Ohranimo mu blag spomin in spominjamo se ga v molitvah!

Krščanstvo — reakcionarno?

Mnogi izobraženci zgolj zato niso v naših vrstah, naši nasprotniki pa v glavnem zato očitajo krščanstvu reakcionarnost, ker vidijo v njem zgolj kompleks dogem in moralnih imperativov, njegovega bistva pa niso doumeli, bodisi ker se niso potrudili doumeti ga, bodisi ker niso sposobni, da bi ga doumeli. Kdor pa je dojel naravne in nadnaravne osnove krščanstva, se mu njegove resnice ne zde nasilje nad njegovim razumom in moralne zapovedi ne jarem, ki bi ga težil. Kajti vsak tak je nujno prišel do spoznanja, da ima krščanstvo mnogo tega, kar je bilo že od Stvarnika človeške duše položeno v človekovo duhovno naravo, in ni res da bi prineslo kaj takega, kar bi ji nasprotovalo. Res je prav krščanstvo pripomoglo k temu, da je antični človek obrnil svojo pozornost od vnanje narave k svojemu duhovnemu življenju, vendar bi človeštvo bilo moglo prodreti do spoznanja naravnih verskih in nrvnih resnic po daljšem razvoju tudi samo, brez krščanstva. Saj v vseh dobah srečujemo mislece, ki jih je samostojno razglabljanje vprašanja o bistvu sveta in življenja pripeljalo do istih zaključkov kot nam jih razodeva krščanska religija, in deloma do spoznavne duhovne osebnosti človeka.

Gre tu seveda le za glavne naravne resnice in

moralne zapovedi in nikakor ne smemo krščanske religije že identificirati s tistim filozofskim naziranjem o svetu in življenju, ki ji je sicer zelo blizu, vendar — kot filozofski nazor — razen stvariteljskega akta ne pozna nikakega dejavnega poseganja Boga v človekovo duhovno naravo. Najosnovnejše resnice o Bogu, človeku, stvarstvu in o nrvnih dolžnostih človeka pa so obema — krščanstvu in omenjenemu filozofskemu pojmovanju — skupne. Kajti važen, če ne glavni problem je tako tej filozofiji kot tudi krščanstvu — s tostranskega stališča motreno — človek, in to po njegovi duhovni strani. Po tej svoji strani pa je človek nujno po metafizičnem bitju, po Bogu pogojen in torej tudi — božjim normam podrejen. »Delaj dobro, ogibaj se hudega« torej ni le krščanski imperativ, temveč nujna posledica človeka kot duhovno bitje pojmovanega. V človekovo duhovno naravo samo je položen čut dolžnosti delati dobro ter z njim spojen čut odgovornosti do Boga, od katerega je od vsega početka odvisen. Pa tudi dostojanstvu človeka-duhovnega bitja, četudi bi se ne zavedalo vsak hip svoje popolne odvisnosti od Boga in Njegovih zakonov, se upira vse, kar človek zgolj razumsko spozna za slabo.

(Dalje prihodnjič.)